

Provinciale Staten
Tweebaksmarkt 52
8911 KZ LEEUWARDEN

Leeuwarden, 12 juli 2022

Verzonden, **12 JULI 2022**

Ons kenmerk : 02008193
Afd./Opgave : Veenweide
Behandeld door : K. Woudt de Bruijn / (06) 21 42 48 65 of k.woudt@fryslan.frl
Uw kenmerk :
Bijlage(n) :

Onderwerp : 1. Halfjaarlijkse s.v.z. gebiedsontwikkeling Hegewarren

Geachte Statenleden,

Zoals we met u afgesproken hebben informeren wij u halfjaarlijks over de stand van zaken van de gebiedsontwikkeling Hegewarren. In deze brief leest u informatie over het gebiedsproces en het aankoopproces.

Ongeveer tegelijk met deze brief ontvangt u de stukken voor de besluitvorming op 21 september 2022 voor de gebiedsontwikkeling Hegewarren. De stukken over de Hegewarren liggen op uw verzoek voor ná de besluitvorming over de vaarweg Drachten. Wij stellen voor géén vaarweg door de Hegewarren te realiseren.

Problematiek

De Hegewarren is een veenpolder grenzend aan het Nationaal Park De Alde Feanen. Afgelopen jaren is gebleken dat er een duurzame toekomst voor dit gebied moet worden gevonden met fors hogere grondwaterstanden. De huidige situatie is niet toekomstbestendig. Er is sprake van bodemdaling en CO₂-uitstoot door veenoxidatie. Bovendien leidt de huidige invulling van het gebied tot negatieve effecten op het aangrenzende Natura 2000-gebied De Alde Feanen.

Stand van zaken besluitvormingsproces

April jl. hebben zowel het Algemeen Bestuur van Wetterskip Fryslân als de gemeenteraad van Smallingerland gekozen voor het voorkeursalternatief Open en Natuurlijk als waterrijke toekomst voor de Hegewarren.

De gemeenteraad van Smallingerland heeft met 29 stemmen unaniem gekozen voor Open en Natuurlijk. Voor de gemeente is het van belang om de recreatieve ontwikkeling verder uit te breiden. Dit past ook in de visie Oostelijke Poort Friese Meren, een gebiedsaanpak met als doel recreatief beter aan te sluiten op de Friese Meren.

Om te voorkomen dat er in de partneroverheden verschillende besluiten genomen worden, zijn alleen moties ingediend. Met deze moties heeft de raad duidelijk gemaakt wat er voor hen van belang is om mee te nemen in de verder uitwerking.

Het Algemeen Bestuur van Wetterskip Fryslân heeft met 20 stemmen voor en 2 stemmen tegen ook voor Open en Natuurlijk gekozen. Vanuit het waterschap sluit dit alternatief in hoofdlijnen aan bij de opgaven voor boezemuitbreiding en klimaatadaptatie. Het is bovendien het meest robuuste alternatief, kijkend naar de toekomst en de kosten voor het waterbeheer. Ook hier is 1 motie aangenomen en zijn er diverse aandachtspunten meegegeven voor de uitvoering.

In februari jl. hebben we u ook voorgesteld om te kiezen voor Open en Natuurlijk als uitwerkingsrichting voor het vervolg. In deze variant hebben water, natuur en recreatie de hoofdrol. We hebben een voorkeur voor 'Open en Natuurlijk', omdat hiermee de meeste maatschappelijke doelstellingen gerealiseerd worden. Het lost niet alleen de problemen van nu op, maar ook uitdagingen van de toekomst, bijvoorbeeld als het gaat om klimaatdoelen. De kosten voor het waterbeheer dalen, er is ruimte voor boezemuitbreiding en dit alternatief draagt het meeste bij aan het verminderen van CO₂- en stikstofuitstoot.

Het voorliggende besluit betreft het starten van de planfase, deel 1. In die fase worden het ontwerp en de businesscase geoptimaliseerd (zie ook hierna). Het doel is te komen tot een neutraal of positief resultaat, om daarna (in de herfst van 2024) een definitief besluit over de realisatie voor te kunnen leggen, waarvan het realisme nader getoetst is.

Middels een amendement heeft u besloten het voorstel ter kennisgeving aan te nemen. Het staat nu geagendeerd ná de besluitvorming over de vaarweg. Op uw verzoek is een bredere onderbouwing gegeven. Via meerdere moties is duidelijk geworden waar u meer informatie over wilde en dit hebben we verwerkt in de stukken. Alle moties zijn opgenomen in de bijlage 'Bijsluiter'. Ook is aangegeven hoe ermee wordt omgegaan in de planfase, welke optimalisaties gewenst zijn en welke kaders gehanteerd moeten worden. Naar aanleiding van uw vragen en moties is ook een extra memo over de financiële onderbouwing als bijlage bij de besluitvormende stukken gevoegd. Daarin is de financiële onderbouwing toegankelijk weergegeven en is ingegaan op moties/ vragen met een financiële component.

Uit de moties sprak de wens om in te zetten op de volgende lijn/ financiële strategie:

- inzetten op sluitende businesscase
- zoveel mogelijk externe fondsen werven om het plan te realiseren
- optimaliseren van het plan / minder kosten maken
- op die manier de ruimte scheppen om te komen tot een passend aantal recreatiewoningen of -arken

In de planfase worden verschillende scenario's uitgewerkt met de daarbij behorende uitkomsten van een businesscase. Daaruit zal een keuze rollen voor de betrokken partijen: in hoeverre het realistisch is om, gegeven die wensen, uit te komen op een sluitende businesscase.

Stand van zaken aankoopproces

We zijn vanaf november 2020 in gesprek met alle eigenaren in het gebied over de aankoop van hun bedrijven. Het gaat om zes agrariërs en drie andersoortige bedrijven. Deze mensen besluiten te stoppen of gaan op zoek naar een toekomst elders, waar ze hun bedrijf duurzaam voort kunnen zetten.

We denken actief mee over eventuele verplaatsingslocaties en de mogelijkheden om de verplaatsing met behulp van een verplaatsingssubsidie (SAB) te realiseren. U heeft ons er meermalen op gewezen dat onze organisatie de nodige creativiteit in moet zetten in dit aankoopproces. Zo zijn er, om de aankoop mogelijk te maken, gronden aangekocht via de Strategische Grondvoorraad en worden deze tijdelijk verpacht. Dit maakt dat we nu inmiddels bijna 185 hectare van de 360 hectare hebben aangekocht.

Met de andere eigenaren blijven we in gesprek en zoeken we naar passende oplossingen.

Overgangsbeheer

'Hoe gaan jullie als provincie om met de aangekochte gronden?', dat was een belangrijke vraag vanuit de omgeving, waaruit de zorg spreekt over hun wijzigende woonomgeving. Deze zorg nemen we serieus. We zetten ons ervoor in om het gebied levendig en bewoonbaar te houden. Tegelijkertijd is het van belang om gerichte stappen te zetten in het gebied, zoals het verhogen van peilen, zodat we nu al CO₂-uitstoot reduceren en de bodemdaling tegengaan. Dit noemen we het overgangsbeheer; het beheren van de situatie tot de gebiedsontwikkeling in definitieve vorm gerealiseerd is. In deze fase leren we ook het gebied en de mogelijkheden van het gebied beter kennen. Deze ervaringen zullen ongetwijfeld helpen bij de nog te maken keuzes over de toekomstige inrichting.

Het overgangsbeheer richt zich op 4 pijlers:

1. We voldoen aan de minimale eisen die horen bij de door het ministerie van LNV aan het gebied toegekende middelen vanuit de "Regeling specifieke uitkering Impuls Veenweiden" (Impulsgelden). Het primaire doel van die middelen is het reduceren van CO₂-uitstoot. Dat betekent dat we daar waar dat mogelijk is, de waterpeilen verhogen;
2. Kennisontwikkeling ten behoeve van brede veenweide aanpak;
3. We zetten geen stappen die onomkeerbaar zijn en de nog te maken keuzes over de toekomst van het gebied in de weg staan;
4. En de Hegewarren blijft een fijne plek om te wonen, werken en recreëren.

We werken momenteel aan een plan van aanpak voor de aangekochte gronden. We onderzoeken of we ruimte kunnen bieden aan de doorontwikkeling van Better Wetter (dit is overgegaan in VIPNL). Hiervoor is opschaling gewenst voor lisdoddeteelt. Het idee is om hier 10 hectare voor te benutten in het laagstgelegen deel in de Hegewarren. We verkennen ook het idee om een experimenteerboerderij te realiseren, in samenwerking met de Regiodeal Natuurinclusieve landbouw (NIL).

Peilen van de overige aangekochte percelen kunnen stapsgewijs verhoogd worden om daarmee een start te maken met de CO2-reductie en het verarmen/uitmijnen¹ van de gronden. Daarmee wordt kennis opgedaan over het regenereren van kruidenrijk grasland.

Tot slot

Wij vertrouwen erop u met deze brief wederom naar wens te hebben geïnformeerd en mocht u nog vragen hebben, dan kunt u uiteraard contact met ons opnemen.

Gedeputeerde Staten van Fryslân,

drs. A.A.M. Brok, voorzitter

A. Schepers, MSc, secretaris

¹ Het verwijderen van een overmaat aan nutriënten uit de bodem.